विपद जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय नीति तथा रणनीतिक कार्ययोजना

तयारको लागि

क्षेत्रिय कार्यशाला गोष्ठी

९ चैत्र, २०७३

पोखरा

समूहगत अभ्यासका सुझावहरु

समूह "क" विपद् जोखिमको बुझाई

रणनीतिक क्रियाकलाप	अपेक्षित उपलब्धि	समयावधि	जिम्मेवार निकाय
विपद जोखिम नक्साङकन हुन बाँकी क्षेत्रहरुको नक्साङकन गरिनेछ । - अपाङ्गता भएका व्यक्ति रहेको घरको पहिचान - मर्दी खोला जस्तो सुकेको खानेपानीको मुहान आदी - हावाहुरी, पहिरो, वन्यजन्तुजन्य जोखिम आदी ।	जोखिमयुक्त क्षेत्रहरुको नक्साङकन भैसकेको हुनेछ । - समावेशी - भौतिक जोखिमका क्षेत्र	सन २०२० सम्ममा	- स्थानीय तह गा.पा. र न.पा. - भूमिसुधार मन्त्रालय - गह मन्त्रालय
विपद जोखिम नक्साङकन भएका र हुने क्षेत्रहरुको बारेमा सबै वर्ग, क्षेत्र, लिङ्ग, जातजाति, भाषाभाषी को पहुँच सम्म पुग्ने गरी प्रचार प्रसार कार्यक्रम गरिनेछ ।	श्रव्यदृष्य, छापा माध्यम लागायतका सञ्चार माध्यमको प्रयोग भएको हुने ।	सन २०२० सम्ममा	- स्थानीय तह गा.पा. र न.पा. - भूमिसुधार मन्त्रालय - गह मन्त्रालय - क्षेत्र
जोखिमको सूचना उपलब्ध गराउन सूचना प्रविधिको उपयोग गरिनेछ । (मोबाइल एप, website etc) ब्रेललिपी, रेडियो,टिभी	निम्न प्रविधिहरुको उपयोग भएको हुनेछ । Mobile apps Website etc.	सन २०२१ सम्ममा	स्थानीय तह सूचना प्रविधि मन्त्रालय निजी क्षेत्र
हरेक गा.पा. र न.पा.ले आफ्नो क्षेत्रभित्र बनेका सबै प्रकारका भवनहरु जोखिमको आधारमा सुरक्षित र असुरक्षित गरी वर्गीकरण गरिनेछ ।	प्रत्येक गा.पा. र न.पा. भित्रका भवनहरु जोखिम रहित हुनेछ ।	२०२५	गा.पा. र न.पा.

प्रत्येक स्थानीय तहमा रहेको जमिनलाई जोखिमको आधारमा पहिचान गरी वर्गीकरण गरिनेछ ।	जोखिमको आधारमा वर्गीकरण गरिएको जमिनको विवरण तयार भै सोही अनुरुप जमिनको उपयोग भएको हुनेछ ।	सन २०२५	- भू. संरक्षण र भूमिसुधार मन्त्रालय स्थानीय निकाय ।
विद्यालय शिक्षामा विपद जोखिम सम्बन्धी विषयमा जानकारी दिने गरी पाठ्यक्रममा समावेश गर्ने ।	विद्यालय स्तरका विद्यार्थीमा प्रकोप तथा जोखिमको विषयमा ज्ञान भएको हुनेछ ।	सन् २०१९	- पा.वि.के. - शिक्षा मन्त्रालय योजना आयोग
सूचना प्रवाहको लागि स्थानीयस्तरमा साइरन, माइकिङ्ग पर्चा पम्प्लेट तथा कटुवालप्रथा आदीको उपयोग गरिनेछ ।	सरल र सहज रुपमा जनताले सूचना पाउनेछ ।	तत्काले	- गा.पा., न.पा. - स्थानीय प्रहरी, रेडक्रस आदी
-			
ढुङ्गाको घर भवन निर्माण गर्दा परम्परागत रुपमा जस्तै काठको बन्धनको प्रयोग गरीबनाउन जानकारी दिई भूकम्प प्रतिरोधी बनाईनेछ ।	क्षति न्यूनिकरण	तत्काले सुरु गर्ने	स्थानीय सरकार तथा निकाय

समूह “ख” विपद् जोखिम व्यवस्थापनको लागि विपद जोखिम शासनको सशक्तीकरण

रणनीतिक क्रियाकलाप	**अपेक्षित उपलब्धि**	**समयावधि**	**जिम्मेवार निकाय**
विषयगत कार्यालयहरुले विपद जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति नियम तथा कार्यविधि तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने	सेवा प्रदायकलाई समेत कायविधि अनुसार चल्न सहज हुने र सामाजिक संघ संस्थाहरु	आ.व. ०७४/०७५ को चैत्र भित्र	DDRC गृह मन्त्रालय

समूह “ग” उत्थानशीलताको लागि विपद जोखिम न्यूनिकरणमा लगानी

रणनीतिक क्रियाकलाप	अपेक्षित उपलब्धि	समयावधि	जिम्मेवार निकाय

समुदाय स्तरमा विपद् जोखिम न्यूनिकरणका लागि कोषको व्यवस्थापन हुनु पर्ने कोषमा २०% संघिय सरकार २०% स्थानीय सरकार र ६०% स्थानीय समुदाय, गैरसबाट व्यवस्था गर्ने ।	समुदायले विपद जोखिममा परेकालाई तत्काल उद्धार गर्न सकिने	निरन्तर	समुदाय, स्थानीय सरकार, प्रदेश सरकार संघिय सरकार
विपद जोखिम न्यूनिकरणका लागि उपयुक्त र प्राविधिक रुपले सुरक्षित संरचनाहरु निर्माण गर्ने	मानवीय आर्थिक भौतिक क्षति कम हुने	निरन्तर	व्यक्ति, समदाय, सरकारी तथा गैरसरकारी
विपद जोखिम न्यूनिकरणका लागि स्थानीय स्तरमा सरोकारवालाहरु बीच लगानीको लागि समन्वय कार्य समिति गठन गरी छलफल गर्ने र उचित लगानीको बन्दोबस्त गर्ने ।	सरोकारवालाहरु बिच सक्रिय सहभागिता भई सहज/तत्काल उद्धार हुन मदत हुने	निरन्तर	स्थानीय सरोकारवाला
विपद् जेखिम न्यूनिकरणका लागि स्थानीय स्तरमा तालिम, जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्न लगानी बढाउने । महिला, बालबालिका, अपाङगता, जेष्ठ नागरिक विशेष ा प्राथमिकता दिने ।	स्थानीय समूदाय बि.जो.मा लगानीका लागि सक्षम हुनेछन् ।	विपद जानु पूर्वदेखि निरन्तर	समूदाय र स्थानीय तह
विद्यमान संरचना सवलीकरण (Retrofitting) गर्ने	मानवीय तथा भौतिक क्षति कम हुनेछ ।	२ वर्ष भित्र	व्यक्ति समुदाय सरकारी, गैरसरकारी
बि.जो. न्यूनिकरणमा लगानीका लागि एकद्धार प्रणाली लागु गर्ने ।	मानवीय तथा भौतिक क्षति कम हुनेछ ।	२ वर्ष भित्र	समुदाय
स्थानीय स्तरमा टोलमा जनशक्ति/स्वयंसेवक तयार तथा परिचालन गर्ने	बि.जो. न्यूनिकरण लगानी सरल सहज हुनेछ ।	निरन्तर	स्थानिय तह
बि.जो. न्यूनिकरण लगानीमा आवश्यक सामाग्रीहरु (जस्तैः जनशक्ति दमकल, डोरी, सावेल स्ट्रेचर, त्रिपाल,	छिटो उद्धार गरी मानविय क्षति कम हुनेछ ।	तत्काल	नेपाल सरकार, दातृ निकाय

खाद्य/औषधि सामाग्री, लाईट आदी तयार गर्ने भण्डारण गर्ने			
पूर्व सूचना प्रणालीको व्यवस्था गरिनेछ । - साइरन - पानीको लेभल नाप्ने यन्त्र	मानवनीय तथा भौतिक क्षति कम भएको हुने ।	सन् २०१८ सम्म	गृह मन्त्रालय

समूह "घ" प्रभावकारी प्रतिकार्य र पुनर्लाभ, पुनः स्थापना तथा पुनः निर्माणमा "अझै राम्रो निर्माण" का लागि बिपद् पूर्वतयारीको सुदृढीकरण

रणनीतिक क्रियाकलाप	अपेक्षित उपलब्धि	समयावधि	जिम्मेवार निकाय
DPRP/DDMP नयाँ संरचना अनुसार अद्यावधि गर्ने । (गा.पा./न.पा.)	संरचना अनुसार नीतिगत योजना तयार हुने ।	आ.व. ०७४/०७५ को पुस मसान्त भित्र	गा.पा./न.पा. जि.प्र.का/जि.स.स.
खानेपानी तथा सरसफाई सम्बन्धी विपद्को समयमा आवश्यक पर्ने खानेपानी निर्मलीकरण गर्ने औषधीहरु, पाइप,पानीटंकी, ट्वाईलेट प्यान आदी मौज्दात राख्ने र वितरण गर्ने कार्यविधि तथा योजना बनाउने	सेवाग्राही -विपदमा परेका) हरुले छिटो, छरिटो, सरल र सहज रुपमा राहत प्राप्त गर्न सक्ने ।	अल्पकालिन (६) छ महिना	खा.पा. तथा स.स कार्यालय
उद्दार तथा खोज सम्बन्धी तालिम प्राप्त जनशक्ति र आधुनिक उद्दार सामाग्री सहित संयुक्त इकाई स्थापना गर्ने (DEOC) (स्वतन्त्र, सक्षम क) जिल्ला तह ख) स्थानीय तह	स्पष्ट कार्य विवरण र साधन श्रोत सहित विपद उद्धार तथा प्रतिकार्य श्रोत इकाई क्रियाशिल हुने ।	आ.व. ०७४/०७५ को चैत्र भित्र	DDRC गृह मन्त्रालय
जनशक्ति विकास तालिमः- तहगत रुपमा (जिल्ला, न.पा. गा.पा. वडा विद्यालय (शि.सं.) समुदाय) स्वयंसेवक	दक्ष जनशक्ति प्राप्त हुने ।	आ.व. ०७४/०७५ भित्र	सरोकारवाला निकायहरु

नयाँ संरचना अनुसार सबै तहमा विपद व्यवस्थापन समिति कार्य विवरण सहित स्थापना गर्ने, गा.पा./न.पा./वडा			
सबै कार्यालय तथा संघ संस्थाहरुमा विपद फोकल पर्सनको व्यवस्था गर्ने ।			
समुदायमा आधारित विपद व्यवस्थापन समिति बनाउने ।	जोखिम न्यूनिकरण/क्षति कम हुने		स्थानिय तह
ज्ञान व्यवस्थापन (अनुगमन, समिक्षा, राम्रा सिकाईहरुको प्रचार)	पूर्व तयारी		